షావుకారు సుబ్బయ్య

శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

"యాభై ఏళ్ళ కిందట మా వూళ్ళో కోమటి దుకాణం లేదు" అన్నాడు బావ.

చిట్టి కిల కిలా నవ్వి, "కోమటికొట్టు లేకపోతే పిప్పరమింటులూ, బిస్కట్లూ ఎవరమ్మేవాళ్ళు?" అన్నది.

"పిప్పరమింటులూ, బిస్కట్లూ ఎక్కడివీ? అవీ ఉండేవి కావు" అన్నాడు బావ.

"కోమటికొట్టు లేకపోతే ఉప్పూ, పప్పూ, చింతపండూ ఎక్కణ్ణించి వచ్చేవీ?" అన్నాడు బుల్లాడు.

"బళ్ళమీద రాసులుపోసుకుని తెచ్చే వాళ్లు. ఏడాదికి సరిపడా అందరూ కొనుక్కునేవాళ్ళు" అన్నాడు బావ.

"అంత పెద్ద ఊరు గదా, మీ ఊళ్లో అన్ని కాఫీహోటళ్లున్నయ్యే. ఒక్క కోమటి దుకాణం లేదా?" అన్నాడు బుల్లాడు నమ్మలేకుండా.

"అప్పటికింకా మా ఊరి మీదిగా రైలు లేదు, ఊరుకూడా చాలా చిన్నది. కాఫీహోటళ్ళు లేనే లేవు. అట్లా వుండగా మా ముత్తాత గారి పెళ్లి అయింది" అన్నాడు బావ.

"మీ ముత్తాత పెళ్ళికి పల్లకీ ఎక్కాడా?" అన్నది చిట్టి.

"ఎందుకెక్కడూ? మా ముత్తాత చిన్న జమీందారు. దాదాపు ఊళ్ళో పొలాలన్నీ ఆయనవే" అన్నాడు బావ.

"హి హి హి! ముసలాళ్ళు పల్లకీ ఎక్కుతారా?" అన్నది చిట్టి.

"పెళ్లికి మా ముత్తాత బుల్లాడికంటె కొంచెం పెద్దవాడు" అన్నాడు బావ. చిట్టి నవ్వటం ఆపింది.

"ఆ పెళ్ళికి —" అని బావ ఏదో చెప్పబోతుంటే బుల్లాడు అడ్డం వచ్చి, "ఆ పొలాలన్నీ ఏమైనయి బావా?" అన్నాడు.

"అక్కడే ఉన్నై. ఇంకా పెరిగినై కూడానూ" అన్నాడు బావ.

"అవన్నీ యిప్పుడు నీవేనా?" అన్నాడు బుల్లాడు.

"కావు మా ముత్తాతకు ముప్ఫయి మంది మునిమనమలం" అన్నాడు బావ.

"ఆ పొలంఅంతా పంచుకున్నారా?" అన్నాడు బుల్లాడు.

అందులోనూ ఒక్కొక్కనికీ నూరో వంతుకూడా రాలేదు. చెబుతా వినండి- మా ముత్తాత గుడికట్టించి, గుడికింద కొంతపొలం ఇచ్చేశాడు. ఊళ్ళో ఒక మంగలివాణ్ణి! ఒక చాకలివాణ్ణి! ఒక కుమ్మరిని! ఒక కమసాలివాణ్ణి! పెట్టి వాళ్ళందరికీ తలారెండెకరాలూ యిచ్చేశాడు. బీదబ్రాహ్మలందర్నీ చేర్చి వాళ్ళకి భూదానం చేశాడు" అన్నాడు బావ.

"మీ ముత్తాత చాల మంచివాడే" అన్నది చిట్టి.

ఆయన ఊళ్ళో ఒక భోగందాన్ని కుడా తెచ్చిపెట్టి దానికి యాభై ఎకరాలు రాసిచ్చాడు. ఒక రెండంతస్తుల మేడ కుడా కట్టించి పెట్టాడు"అన్నాడు బావ.

"ఎబ్బే! మీ ముత్తాత చెడ్డవాడు" అన్నది చిట్టి అమదం తాగిన మొహం పెట్టి.

"వినండి!" అన్నాడు బావ. మా ముత్తాత పెళ్ళికి సరుకులందించటానికి గాను ఒక కోమటిని నియమించారు. ఆ కోమటి దక్షిణాదివాడు. మా ముత్తాత పెళ్ళి చాలా వైభవంగా జరిగింది."

"ఎన్ని వేలు ఖర్చుపెట్టారు?" అన్నది చిట్టి.

"ఒక వెయ్యిరూపాయలు ఖర్చయి ఉంటై" అన్నాడు బావ.

"ఇంతేనా? నీ పెళ్ళికే నాన్న వెయ్యిరూపాయలు ఖర్చుచేశాడు గదా!" అన్నది చిట్టి.

"అప్పటి రోజుల్లో వెయ్యిరూపాయలంటే చాలా ఎక్కువ. పట్నం నుంచి నూరు రూపాయల మందుగుండు సామాను తెచ్చారు. సదస్యం నాడు అయిదువందల రూపాయలు సంభావన ఇచ్చారు. గృహప్రవేశం నాడు వెయ్యి మంది భోజనాలు చేశారు. ఇదీ పెళ్ళి కొడుకు వారివేపు ఖర్చు. రెండువేపుల వాళ్ళకి కావలసిన బట్టలూ, నగలూ, సరుకులూ సమస్తమూ కోమటాయనే కొన్నాడు. ఈ పెళ్ళిలో కోమటి బోలెడంత డబ్బూ, వస్తుసామగ్రీ, బట్టలూ, బంగారమూ కూడా వెనకేశాడు. ఇది పెట్టి ఆయన మా ఊళ్ళో చిన్న చిల్లర దుకాణం పెట్టాడు. మొదట్లో ఈ చిల్లర దుకాణం ఊళ్ళో ఉండే అలగా జనానికి ఉపయోగపడింది. వాళ్ళుకొనే దమ్మిడీ చింతపండులోనూ, దమ్మిడీ మిరపకాయల్లోనూ, దమ్మిడీ ఉప్పులోనూ కోమటికి సగానికి సగం లాభం.

"కోమటికి పెద్ద గిరాకీ ఏమిటంటే మాముత్తాత ఉంచుకున్న భోగంది. ఆవిడ రకరకాల చీరెలూ, నగలూ, అగరువత్తులూ, అత్తర్లు కోమటి ద్వారా తెప్పించుకునేది. వీటిల్లో కోమటి మంచి లాభం చేసేవాడు. ఇదిగాక కోమటి చిన్న చిన్న రైతులకూ వాళ్ళకీ కొట్లో ఖాతాలు పెట్టేవాడు. తప్పుడు లెక్కలు రాసేవాడు. పంట రాగానే ధాన్యం కొలుచుకునేవాడు. డబ్బు తీసుకొనకుండా ధాన్యం కొలుచుకొనడంలో కోమటికి మరింత లాభం ఉండేది. ఆ రోజుల్లో కోమటిని ముష్టివాణ్ణి చూసినట్టు చూసేవాళ్లు. ఎందుకంటే అందరి దగ్గర వినయ విధేయతలుగా ఉండి చెయ్యిచాచి అడిగి న్యాయంగా రావలసిన దానికన్నా ఎక్కువ పుచ్చుకునేవాడు.

"మా తాతగారి కాలంనాటికి కోమటి ముసలాడైనాడు నాలుగైదు వేలు పోగుచేశాడని చెప్పుకునేవాళ్ళు. కాని ఆ ఎర్రపంచె తప్ప కట్టేవాడుకాడు. ఆయన కిద్దరు కొడుకులు. పెద్దవాడు బళ్ళసరుకులవ్యాపారం ప్రారంభించాడు. బెల్లమూ, చింతపండూ, కందా, పెండలమూ, ఉల్లిపాయలూ — ఇటువంటివి తానే తెచ్చి ఊళ్లో అమ్మినంత అమ్మి మిగిలినవి దుకాణంలో పెట్టించి తమ్ముడిచేత అమ్మించేవాడు. ఊళ్ళో

ధాన్యంకొని బస్తీకి పట్టుకెళ్ళి మరపట్టించి అక్కడే అమ్మేసేవాడు. చిన్నవాడు సన్నసన్నగా వడ్డీవ్యాపారాలు ప్రారంభించాడు. రోడ్లు కొంత మంచివి పడేటప్పటికి మావూరు పెరగటం మొదలుపెట్టింది. ఊళ్ళో కాస్త కలవాళ్ళు ఒళ్లు తెలియని ఖర్చులుచేసి, ఆ తరాని కాతరము ఆస్తి పంపకాలమీద తరిగిపోతూ ఉన్న కొద్దీ దాయాదుల తగాదాలు పెంచుకొని కోర్టులకెక్కి ఉన్నదికూడా తగలేసుకోవటం మొదలుపెట్టారు. కుటుంబాలు పెరుగుతున్నకొద్దీ వ్యవసాయంమీద బతకటం కష్టసాధ్యమై చదువులకూ, ఉద్యోగాలకూ ఎగబడవలసివచ్చింది. ఊళ్లో రైతులుపెరిగారు. మధ్యతరగతిలో ముందాలోచనలేని మూఢులు తమ తదనంతరం పిల్లలేమవుతారో అనే ఆలోచనైనా లేకుండా రెండు చేతులా అప్పుచేసి జూదాలాడి, ముండలకు పెట్టి ఒళ్ళుపై తెలీకుండా ఖర్చుచేసేశారు ఇదంతా కోమటికి చాలా లాభించింది. కోమటి బిడ్డలు పెద్ద వ్యాపారస్తులేకాక వడ్డీ వ్యాపారస్తులుకూడా అయినారు. బీద రైతులందరూ వాళ్ళ బాకీదార్లే, ఊళ్ళో పెద్ద కుటుంబాలన్నీ వాళ్ళకి రుణపడ్డవే.

"మా తాత తనకు వచ్చిన ఆస్తిలో అయిదోవంతుకూడా పిల్లలకి దక్కనివ్వ లేదు. మీరు చెబితే నమ్మరు, మా తాతకు దస్కతు చెయ్యటంరాదు. తన పిల్లల కింత చదువన్నా చెప్పించలేదు. మా నాన్న మెట్రిక్యులేషనుదాకా చదివి తాలూకా ఆఫీసు గుమస్తాగా చేరాడు. అందరూ తలోదారీ అయినారు.

"మావూరి కోమట్లుకూడా తలోదారీ అయినారు. ఒకడు పట్నంలో నగల వ్యాపారం చేస్తున్నాడు. మరొకడు గుంటూరులోపొగాకువర్తకుడు. ఇంకోడు బెజవాడలో బియ్యం మరలు కంట్రాక్టు తీసుకొని కనపడనిలాభాలు తీస్తున్నాడు. మావూరికిమాత్రం సుబ్బయ్య మిగిలాడు. సుబ్బయ్య తండ్రి పాతిక వేలు పెట్టి మావూళ్లో బ్రహ్మాండమైన మేడ కట్టించాడు. దాన్ని అద్దాల మేడ అంటారు. సుబ్బయ్య తండ్రి మొన్నమొన్నటిదాకా చెప్పతరంగాని వడ్డీ వ్యాపారం చేశాడు. అన్నీ మార్వాడీ వడ్డీలు. బీదవాళ్ళకిచ్చే తక్కువ మొత్తాలమీద ఎక్కువవడ్డీలు. ఎందరి కొంపలు తీశాడో తెలీదు. ఊళ్ళో పది పన్నెండిళ్ళు కొన్నాడు. అయిదారు సొంతాన కట్టించాడు. మా వూరికి మునిసిపాలిటీ వచ్చినతరవాత సుబ్బయ్య తండ్రి లేకుండా పురపాలకసంఘంలేదు అట్లాకూడా డబ్బుదోచాడు.

"సుబ్బయ్యా, సుబ్బయ్య మేనత్త కొడుకు బంగారయ్యా, మా బాబాయీ కలిసి చదువుకున్నారు. 1921 లో గాంధీఉద్యమం వచ్చినప్పుడు మా బాబాయీ బంగారయ్యా కలిసి చదువులు మానేసి ఖద్దరువేసుకున్నారు. సుబ్బయ్య మట్టుకు అందులో చేరలేదు. బంగారయ్య మాటేమోగాని మా బాబాయి తన కున్నకాస్త ఆస్తీ తగలేసుకున్నాడు. సుబ్బయ్య తండ్రి చేసిన వడ్డీవ్యాపారం అందుకున్నాడు 1930 లో మా బాబాయి సుబ్బయ్యను అడిగాడు. ఈసారన్నా ఉద్యమంలోకి వస్తావా అని. సుబ్బయ్య, మాకు ఉద్యమాలెందుకు, బాబూ?

పెద్దలు మీరంతా ఉన్నారుగా, ఉద్యమం నడపండి మీవెనక మేమూ ఉన్నాం లే అన్నాడు.

"కిందటిసారి కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం వస్తూనే వడ్డీవ్యాపారస్తుల నడుము విరగ్గొట్టింది. డబ్బు కాటకంమూలంగా సుబ్బయ్య ఎన్నోలక్షల విలువైనఆస్తులు అంటగట్టుకుని లాభాని కమ్ముకున్నాడు కాని ఇప్పుడు కాంగ్రెసు తన పొట్టమీద కొట్టిందని కాంగ్రెస్‌ను దుమ్మెత్తిపోశాడు. మా బాబాయికీ సుబ్బయ్యకూ ఓనాడు పెద్దయుద్ధమయింది కూడాను

"కాంగ్రెసు పదవిలోకి వచ్చేవరకు సుబ్బయ్య అటు ప్రభుత్వోద్యోగులను ఒకకంట కనిపెట్టే ఉన్నాడు: కాంగ్రెసు పరిపాలన ప్రారంభంకాగానే గాంధీటోపీ ఒకటి సంపాదించి కొన్ని ఖద్దరుగుడ్డలు గూడా చేర్చాడు. ఇంటిమీద కాంగ్రెసు జెండాకూడా ఎత్తాడు.

"యుద్ధం వచ్చింది. యికనేం? సుబ్బయ్యపంట పండింది. ఖద్దరుటోపీ అవతల పారేశాడు. మంచిమంచి సూట్లు కుట్టించాడు. మద్రాసుచుట్టూ తిరిగాడు. ఆ అధికార్లను చూ చా డు. ఈ అధి కార్లను చూచాడు. ఏ వే వో కంట్రా క్టులు సంపాదించాడు. దొంగవ్యాపారస్తులతో చేరి లక్షలు సంపాదించాడు. ఒక కేసులో పట్టుబడి వెయ్యి రూపాయలు జరిమానాకూడా ఇచ్చుకున్నాడు

"యుద్ధం జ రి గి న కాలములో సుబ్బయ్య మా బాబాయికి చాలా సహాయము చేశాడు. కాని మా బాబాయికి సుబ్బయ్య చేసే పనులు రుచించేవికావు. బంగారయ్యతోకూడా మాబాబాయికి చెడిపోయింది. బంగారయ్యపోయి కమ్యూనిస్టుల్లో చేరాడు. అయినా మా బాబాయికి సుబ్బయ్యను చూస్తేకన్న బంగారయ్యను చూస్తేనే ఎక్కువ కోపంగా ఉండేది.

"ఇది ఇట్లా ఉండగా ఇంకో చిత్రం జరిగింది. మా వూళ్ళో వెంకయ్య అనే ఒక పెద్ద మోతుబరి ఉన్నాడు. డెబ్భై ఎకరాల ఆసామీ. ఆయన కొడుకువెళ్ళి కమ్యూనిస్టుల్లో చే రా డు. సుబ్బయ్య కొడుకూ వెంకయ్య కొడుకూ చిన్నప్పట్నించి స్నేహితులు. వెంకయ్యకొడుకు సుబ్బయ్య కొడుకును కాస్తా కమ్యూనిస్టుల్లో చేర్చాడు. ఈ సంగతి తెలియగానే సుబ్బయ్య కెక్కడలేని దుఃఖమూ వచ్చింది ఒక్కడే కొ డు కు. తను సంపాదించిన లక్షలన్నీ ఏం గాను? కొడుక్కు నయానా భయానా చెప్పి చూచాడు. లా భ ం లే క పోయింది. సుబ్బయ్య బంగారయ్యను తిట్టాడు, పని పెట్టుకుని వెంకయ్యనుకూడా తిట్టాడు. వెంకయ్య సుబ్బయ్యను ఓదార్చి, నా కొడుకూ చెడిపోయినవాడే న న్నే ం చెయ్యమంటావు. ఈకాలపు వెధవలకిట్లా పుట్టుకొస్తున్నది అన్నాడు.

"సుబ్బయ్య దొంగవ్యాపారం చేస్తున్నమాట ఊళ్ళో అందరికీ తెలుసు. కమ్యూనిస్టులు సుబ్బయ్య దొంగతనం పట్టుకోకపోవడం సుబ్బయ్య కొడుకు కమ్యూనిస్టుపార్టీలో ఉండటం వల్లనే అన్నారు.

"ఇంతలో ఒకరోజు ఒకచిత్రం జరిగింది. వెంకయ్య కొడుకు ఊళ్ళో బుర్రకథా, కూచిపూడి భాగవతమూ పెట్టిం

చాడు రైతులకోసం. అదిచూడటానికి వెంకయ్యా, వాళ్ళబలగం యావత్తు వెళ్ళారు. వెంకయ్యకూ కొడుక్కూ పడదుగనుక వెంకయ్య వెళ్ళడను కున్నారు కాని వెంకయ్య వెళ్ళాడు. అందర్ని పిలుచుకునికూడా వెళ్ళాడు. కొడుక్కూ తనకూ తేడాలుంటే అవి తమ ఇద్దరిమధ్యనే. ఊళ్ళోవాళ్ళకి సంబంధం లేదు. ఊళ్ళోతన కొడుకు చేయించేది తనుచేయించేదే. వెంకయ్య పెత్తనం మీదేసుకొని పందిరి కట్టించాడు. వచ్చిన వారికి కూచునే సదుపాయాలు కూడా మధ్యాహ్నంనుంచి చేయించాడు.

"ఈసంగతి తెలసి సుబ్బయ్య అను కున్నాడుగదా, నేనూ నాకొడుకుతో పైకి సఖ్యంగానే ఉంటాను. వెంకయ్యకు కొడుకుతో లేనిపేచీ, నాకొడుకుతో నాకెందుకు ? వాడడిగితే డబ్బుకూడా యిస్తాను. వాడిపెళ్ళి వైభవంగాచేస్తాను" అనుకున్నాడు.

"ఆరేత్రే అటుబుర్రకథ జరుగుతున్న సమయంలో ఇటు కమ్యూనిస్టు కుర్ర వాళ్ళు సుబ్బయ్య దొంగతనం పట్టు కున్నారు. పట్టుకున్నవారిలో సుబ్బయ్య కొడుకుకూడా ఉన్నాడు. సుబ్బయ్య కొందరు రౌడీలను దొంగమార్కెటు సరుకువెంట కాపలా ఉంచాడు. ఒకరౌడీ సుబ్బయ్య కొడుకునెత్తిమీద కర్రపెట్టి బలంగా కొట్టాడు ఇంతలో మిగిలిన వాళ్ళువచ్చి రౌడీని పట్టుకుని పోలీసులకు వప్పగించారు. పోలీసులు రౌడీని వదలి వేశారు. సుబ్బయ్యమీద కమ్యూనిస్టులు పెట్టినకేసు ఎమయిందో తెలీదు

"సుబ్బయ్యకొడుకు ఇరవైరోజులు మంచంలోఉండి తెప్పరిల్లాడు. కొడుకు చస్తాడనే భయంతో సుబ్బయ్యకు మతి పోయింది. ఆఖరుకు కొడుకుసుచూడటా నికి వెళ్ళాడు. కొడుకు సుబ్బయ్యకేసి చూడలేదు. నువ్వెవరవో నేనెరుగను, వెళ్ళిపో అన్నాడు. సుబ్బయ్య ఏడుస్తూ ఇంటికొచ్చాడు" అని కథ పూర్తిచేశాడు బావ.

"అంతేకావాలి సుబ్బయ్యకు, అంతే కావాలి" అన్నది చిట్టి కసిగా.

"ఏవోకబుర్లలో ఉన్నారే ! అన్నానికి లేవ్వోయ్ !" అన్నాడు నాన్న.

★